

ทำไมถึงมีแต่ผีผู้หญิง?

ระบบหญิงเป็นใหญ่ในด้านวัฒนธรรม พิธีกรรม และการปกครอง ได้มาเป็นระบบความเชื่อของสังคมอนุชาคนย์เมื่อสมัยอดีต แต่เมื่อการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและการเข้ามาของศาสนา ทำให้ระบบหญิงเป็นใหญ่ถูกลดความสำคัญลงและแทนที่ด้วยระบบชายเป็นใหญ่

เรื่องราวเบื้องหลังของเรื่องเล่าผีผู้หญิงกลับมีความไม่ยุติธรรม และความโศกเศร้าของการเกิดเป็นผีหญิงด้วยเช่นกัน

609 นุบฟาราตรี

หญิงสาวที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศมาตั้งแต่เด็ก เมื่อโตขึ้นก็ถูกหลอกให้รัก จนเธอต้อง และได้ตัดสินใจทำแท้ง แต่การทำแท้ง ทำให้เธอตกเลือดและเสียชีวิต ณ ห้อง 609 สะท้อนถึงการไม่มีสิทธิ์ของการเป็นผู้หญิง มีเพียงโลกหลังความตายเท่านั้น ที่เธอจะได้รับอำนาจ

มานานังกิล

ผีที่มีปีกคล้ายค้างคาว ในตอนกลางวันจะใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป แต่ในเวลากลางคืนจะมีรูปร่างที่เปลี่ยนไป สะท้อนถึงการซ่อนความชั่วร้ายของผู้หญิง ตั้งที่มานานังกิลซ่อนตัวตนที่ดูร้าย ตอนกลางวันและปลดปล่อยตอนกลางคืน

แม้นาก

ถึงแม้ว่าจะเสียชีวิตไปแล้ว แต่ยังคงปรนนิบัติสามีอย่างดี และไม่คบชู้เมื่อสามีไปเป็นทหาร สะท้อนผู้หญิงในแบบที่ระบบชายเป็นใหญ่อยากให้เป็น

It's easier to raise cattle

ปอนเตียนครูปแบบใหม่ของผู้กำกับหญิง Amanda Nell Eu เรื่องเกี่ยวกับเด็กสาวสองคนในหมู่บ้านชนบท ทั้งสองคนต่างรู้สึกแปลกแยกจากสังคมโดยสิ้นเชิง เด็กสาวคนหนึ่งโดนกล่าวหาว่าเป็นปอนเตียนครู ทำให้เธอถูกจับเข้าพิธีกรรมเพื่อกำจัดผีร้ายในตัวเธอ โดยปอนเตียนครูในเรื่องถูกใช้เพื่อบอกถึงการไม่เป็นผู้หญิงตามแบบที่สังคมกำหนด

ปอนเตียนครู

ผีตบทั้งกลมที่มักทำร้ายผู้หญิงตั้งครครัก บางเรื่องเล่ากล่าวว่า เธอถูกรุมข่มขืน และถูกสังหารโดยคนเหล่านั้นที่ข่มขืนเธอ เธอจะมีตะปูที่หลังคอ หากตะปูหลุดจะทำให้อาละวาด ในตอนท้ายจะมีหมอผีผู้ชายมาปราบให้เธอสงบลง สะท้อนถึงสังคมที่จะเป็นปกติสุขหากผู้หญิง อยู่นอกกรอบและเชื่อฟังคำสั่งของผู้ชาย

การเล่าเรื่องผีโดยมีผีผู้หญิงเป็นตัวหลักมักมีความน่าสนใจ เพราะภาพจำของผีที่ผู้คนนึกถึง มักจะแสดงออกมาเป็นผีหญิง

นอกจากเรื่องเล่าที่ถูกเล่าผ่านผู้ชายเป็นส่วนมากแล้วนั้น ภาพยนตร์ก็มักถูกกำกับโดยผู้ชายเช่นกัน ผู้กำกับหญิงต้องพิสูจน์ตัวเองอย่างหนักมากกว่าผู้ชาย ถือว่าเป็นความไม่เท่าเทียมทางเพศในวงการอาชีพ

ขอขอบคุณแหล่งที่มา

ทำไมถึงมีแต่ผีผู้หญิง?

หญิงเป็นใหญ่ หรือ มาตาธิปไตย (Matriarchy) คือ ระบบผู้หญิงเป็นใหญ่ในด้านวัฒนธรรม พิธีกรรม และการปกครอง ซึ่งได้มาเป็นระบบความเชื่อของสังคมอุษาคเนย์เมื่อสมัยอดีต สามารถเห็นได้จากการกำหนดให้เหล่าวิญญาณที่คอยปกปักรักษาบ้านเมืองเป็นเพศหญิง เช่น แม่โพสพ แม่ตานี หรือแม่ย่านาง แต่หลังจากที่สังคมเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านการปกครองและการเข้ามาของศาสนา ทำให้ระบบความเชื่อเดิมที่เชื่อว่าหญิงเป็นใหญ่ในทุกด้านถูกลดความสำคัญลง หลังจากสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลง ผู้ชายถูกผลักดันให้เข้ารับการศึกษามากขึ้น แต่ผู้หญิงกลับต้องอยู่บ้านเพื่อเป็นแม่ศรีเรือน ไม่ได้เข้ารับการศึกษาเหมือนผู้ชาย กลายเป็นช่องว่างที่ระบบชายเป็นใหญ่ได้ถูกถ่ายทอดและมาเปลี่ยนแปลงระบบความเชื่อเดิม โดยผ่านระบบศักดินาและวรรณกรรมที่ผู้ชายได้เป็นฝ่ายกำหนดขึ้นมา วรรณกรรมไทยจึงกลายเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนให้ผู้หญิงมีคุณสมบัติเป็นภรรยา มารดา และลูกสาวที่ดี ดังนั้น ความต้องการที่จะตั้งให้ผู้หญิงอยู่ในกรอบจึงแสดงออกมาในรูปแบบผีผู้หญิง¹

สังคมอุษาคเนย์มีความผูกพันกับเรื่องราวภูติผีปีศาจเทพยดาอย่างยาวนาน แต่เมื่อเรื่องเล่าได้ถูกแต่งผ่านแนวคิดชายเป็นใหญ่และศาสนาก็ทำให้การเล่าเรื่องของผีถูกแต่งเติมไปในเชิงสั่งสอนผู้คนให้กระทำตัวให้ดีไม่อย่างนั้นจะกลายเป็นผีน่ากลัวและดุร้าย ภาพลักษณ์ของผีผู้หญิงที่ถูกแต่งขึ้นมาจึงมีหน้าที่สั่งสอนผู้หญิงที่อยู่ในโลกของคนเป็น ภาพลักษณ์ของผีผู้หญิงจึงออกมามีอารมณ์ที่หลากหลายแบบ ทั้งอารมณ์รักและอารมณ์โกรธผสมกันไป ตามความเชื่อที่ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ใช้อารมณ์นำเหตุผล ซึ่งทั่วโลกมักจะนำเสนอภาพลักษณ์ของผีผู้หญิงในลักษณะแบบนี้ โดยนำเสนอภาพลักษณ์ของผีผู้หญิงในลักษณะที่ก้าวร้าว โกรธแค้นผู้คน และมักพบกับจุดจบที่มีผู้ชายออกมากำราบ อย่างไรก็ตาม นอกจากการนำเสนอภาพลักษณ์ของความน่ากลัวแล้วนั้น ผู้เขียนหรือผู้เล่าเรื่องราวเหล่านี้ได้แอบแฝงเบื้องหลังของความไม่ยุติธรรมและความโศกเศร้าของการเกิดเป็นผู้หญิงอีกด้วย

ภาพ: Kevin Escate

¹ กฤตพล สุธีภัทรกุล. (2566). “‘เรื่องผี’ ที่มีแต่ ‘ผู้หญิง’ ความบันเทิงใน ‘สังคมชายเป็นใหญ่’”. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2567, ค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/entertainment/1096238>

แม่นาก เป็นเรื่องราวของผีตายทั้งกลมแห่งย่านพระโขนง ในตอนแรกแม่นากยังมีแต่ภาพลักษณ์ของผีที่น่ากลัว แต่ภายหลังได้มีการดัดแปลงให้มีภาพลักษณ์ของความรักและความโศกเศร้าเพิ่ม ถึงแม้ว่าแม่นากจะเสียชีวิตไปแล้ว แต่เธอยังคอยทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้สามี ทั้งปรนนิบัติสามีอย่างดีและไม่คบชู้เมื่อสามีไปเป็นทหาร สะท้อนผู้หญิงในแบบที่แนวคิดชายเป็นใหญ่อยากให้เป็น²

บุปผาราตรี ภาพยนตร์ที่เข้าฉายวันที่ 14 พฤศจิกายน 2546 เล่าเรื่องหญิงสาวที่ถูกลวงละเมิดทางเพศมาตั้งแต่เด็ก และเมื่อโตขึ้นก็ถูกหลอกให้รักเพื่อต้องการมีเพศสัมพันธ์ สุดท้ายเธอท้องและได้ตัดสินใจทำแท้ง แต่การทำแท้งนี้เองทำให้เธอตกเลือดและเสียชีวิตในที่สุด ณ หอพักห้อง 609 บุปผาราตรีสะท้อนถึงการไม่มีสิทธิ์และเสียงของการเกิดเป็นผู้หญิง มีเพียงโลกหลังความตายเท่านั้นที่เธอจะได้รับอำนาจเพื่อแก้แค้นต่อorang³

Pontianak (ปอนเตียนัค) ผีตายทั้งกลมในความเชื่อของสังคมอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นผู้หญิงที่เสียชีวิตในขณะคลอดลูกแล้วกลายเป็นผีที่มีความเย็นรุนแรง ด้วยความแค้นรุนแรงที่ตนเองเสียชีวิตพร้อมลูกทำให้ปอนเตียนัคมักทำร้ายผู้หญิงตั้งครรรค์ แต่ในบางเรื่องเล่าได้กล่าวว่า เธอเป็นผู้หญิงที่ถูกคุมขังและถูกสังหารโดยคนเหล่านั้นที่ข่มขืนเธอ ทำให้เธอมีความแค้นและกลับมาแก้แค้นคนที่ทำร้ายเธอ โดยเธอจะมีตะปูอยู่หลังคอ หากตะปูถูกดึงออก เธอจะกลายเป็นผีที่ดุร้าย ออกอาละวาด และควบคุมไม่ได้ ตะปูจึงเป็นเครื่องมือในการควบคุมและกดให้อยู่ในคำสั่ง และในตอนสุดท้าย จะมีหมอผีผู้ชายทำการปราบปอนเตียนัคให้อยู่ใต้อาถรรพ์ โดยการตอกตะปูเข้าที่หลังคอเธออีกครั้ง สะท้อนให้เห็นว่า สังคมจะเป็นปกติสุขหากผู้หญิงอยู่ในกรอบและเชื่อฟังคำสั่งของผู้ชาย และควรปฏิบัติตนเป็นลูกสาว ภรรยา และมารดาที่ดี⁴

Manananggal (มานานังกัล) ผีผู้หญิงที่มีปีกคล้ายค้างคาวเป็นความเชื่อของสังคมฟิลิปปินส์ เธอสามารถแยกลำตัวส่วนบนและส่วนล่างได้ เธอจะดูดเลือดทารกในครรภ์ รวมไปถึงเด็กเล็กและผู้ใหญ่ ในตอนกลางวันเธอจะใช้ชีวิตเหมือนผู้คนที่ทั่วไปที่มีท่าทีสงบเสงี่ยมและไม่ค่อยสูงส่งกับใคร แต่ในเวลากลางคืนจะมีรูปร่างที่เปลี่ยนไป เธอสามารถสวมรอยเหยื่อที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วยร่างโคลน สามารถสะท้อนถึงการซ่อนความชั่วร้ายของผู้หญิงไว้เบื้องหลัง ดังเช่นที่มานานังกัลซ่อนตัวตนที่ดุร้ายของเธอในตอนกลางวัน และปลดปล่อยมันออกมาในตอนกลางคืน⁵

² Wu Shenyang และ Li Bingbing. (2561). “ความคิดแบบปิตาธิปไตยกับการพัฒนาภาพลักษณ์ของผีในวรรณกรรมไทย: กรณีศึกษาเรื่องแม่นาก”. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2567.

³ ณัฐนันท์ เกลิมพันธ์. (2561). “บุปผาราตรี ความสยองขวัญที่เป็นตัวแทนของหญิงสาวไร้ทางสู้”. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2567, ค้นจาก <https://thestandard.co/rahtree-flower-of-the-night/>

⁴ อรอนงค์ ทิพย์พิมล. (2565). “Pontianak ผีตายทั้งกลม ความเชื่อร่วมของคนอุษาคเนย์”. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2567, ค้นจาก <https://www.the101.world/pontianak/>

⁵ Stephanie Lai. “Sympathy for Lady Vengeance: Feminist Ghosts and Monstrous Women of Asia”. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2567.

It's Easier to Raise Cattle เป็นภาพยนตร์ของผู้กำกับหญิงชาวมาเลเซีย Amanda Nell Eu เธอได้นำเสนอเรื่องเล่าของปอนเตียนัค (Pontianak) หรือผีตายทั้งกลมของสังคมมาเลเซียในรูปแบบใหม่ ภาพยนตร์นี้เกี่ยวกับเด็กสาวสองคนในหมู่บ้านชนบท ทั้งสองคนต่างรู้สึกแปลกแยกจากสังคมโดยสิ้นเชิง เด็กสาวคนหนึ่งโดนกล่าวหาว่าเป็นปอนเตียนัค ทำให้เธอถูกจับเข้าพิธีกรรมเพื่อไล่ผีร้ายในตัวเธอ โดยปอนเตียนัคในเรื่องถูกใช้เพื่อบอกถึงการไม่เป็นผู้หญิงตามแบบที่สังคมกำหนด ซึ่งหมายถึงว่าเมื่อเป็นผู้หญิงแล้วต้องเรียบร้อยและเชื่อฟัง สุดท้ายแล้วเด็กสาวที่โดนกล่าวหาว่าเป็นปอนเตียนัคก็เลือกที่จะอยู่ในกรอบนั้นเหมือนเดิม แตกต่างต่างจากเด็กสาวอีกคนที่ทนไม่ไหวกับกรอบของสังคมจึงเลือกที่จะเดินออกมาจากกรอบนั้นโดยลำพัง⁶

จากตัวอย่างผีผู้หญิงที่ได้ถูกสร้างหรือเล่าขานกันมา มีข้อสังเกตว่า เรื่องเล่าผีในปัจจุบันถูกระบบทุนนิยมครอบงำด้วยเช่นกัน การเล่าเรื่องผีโดยมีผีผู้หญิงเป็นตัวหลักมักจะทำให้ผู้ชมมีความสนใจมากกว่า เพราะภาพจำส่วนใหญ่ของผีที่ผู้คนนึกถึงมักจะแสดงออกมาเป็นผู้หญิงผมดำยาวและสวมชุดกระโปรงขาว⁷ อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงยังมีความเกี่ยวข้องกับโลกวิญญานมากกว่าผู้ชาย เช่น การเป็นร่างทรง ภาพของผู้หญิงกับโลกวิญญานจึงมักเกี่ยวพันกันอย่างเลี่ยงไม่ได้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องเล่าผ่านมุมมองชายเป็นใหญ่มักเล่าให้ผู้หญิงเป็นเพศที่ใช้อารมณ์นำเหตุผล ผีผู้หญิงจึงมักมีอารมณ์อาฆาตแค้นส่งผลให้เรื่องราวมีความสนุกและระทึกใจ⁸ สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดชายเป็นใหญ่ได้ถ่ายทอดออกมาผ่านตัวละครหรือเรื่องเล่า นอกจากนี้ เราสามารถสังเกตได้ว่า นอกจากเรื่องเล่าที่ถูกเล่าผ่านผู้ชายเป็นส่วนมากแล้วนั้น ภาพยนตร์ก็มักถูกกำกับโดยผู้ชายเช่นกัน โดยถึงแม้จะเริ่มมี

⁶ Clotilde Couturier. (2561). "Tea time with Lagi Senang Jaga Sekandang Lembu [It's Easier to Raise Cattle]". สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2567, ค้นจาก <https://clermont-filmfest.org/en/tea-time-with-lagi-senang-jaga-sekandang-lembu-its-easier-to-raise-cattle/>

⁷ Veenu Sandal. (2560). "Female ghosts & their male counterparts". สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2567, ค้นจาก <https://sundayguardianlive.com/opinion/10694-female-ghosts-their-male-counterparts>

⁸ Veenu Sandal. (2560). "Female ghosts & their male counterparts". สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2567, ค้นจาก <https://sundayguardianlive.com/opinion/10694-female-ghosts-their-male-counterparts>

ภาพยนตร์สยองขวัญที่กำกับโดยผู้หญิง แต่ก็ยังมีน้อยมากในสังคมผู้ชาย ทำให้ผู้กำกับหญิงต้องพิสูจน์ตัวเองอย่างหนักมากกว่าผู้ชาย⁹ ถือว่าเป็นความไม่เท่าเทียมทางเพศในวงการอาชีพ

สุดท้ายแล้วนั้น ความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เกิดขึ้นทั้งในโลกของคนเป็นและโลกของคนตาย การเป็นผู้หญิงก็มักเป็นฝ่ายถูกระงับทั้งจากผู้ชายและสังคม ถึงแม้ในเรื่องเล่า เมื่อผู้หญิงได้มาอยู่ในโลกคนตายก็สามารถมีอำนาจแก้แค้นได้ แต่สุดท้ายมักจะถูกปราบโดยผู้ชายหรือสังคม สะท้อนถึงการตอกย้ำค่านิยมชายเป็นใหญ่ที่ต้องการให้ผู้หญิงอยู่ในกรอบที่ผู้ชายสร้างขึ้นมา เช่น การเป็นแม่ศรีเรือน เชื้อฟงสามี่ หรือเรียบริ้ว สำหรับผู้หญิงที่ไม่ยอมรับกรอบนี้ก็มักจะต้องโดดเดี่ยวและแปลกแยกจากสังคมไปโดยปริยาย ดังนั้น การผลิตซ้ำค่านิยมเหล่านี้ผ่านเรื่องเล่าจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเพศโดยที่เราไม่รู้ตัวและจะกีดกันผู้หญิงออกจากสังคมมากขึ้น

⁹ บันเทิงไทย. (2561). “ผู้หญิงแล้วไง? ขนชั้นในกองถ่ายหนัง -เรื่องจริงเคยเจอ”. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2567, ค้นจาก https://www.matichon.co.th/entertainment/news_1150452